

13 mei 2025

Kadernota 2026-2030

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Opzet.....	3
1.2	P&C-cyclus.....	3
1.3	Leeswijzer.....	4
2	Ontwikkelingen.....	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	Beheersbaarheid uitgaven in relatie tot koers en ambitie.....	5
2.3	Weerbaarheid en crisisbeheersing.....	6
3	Financiële paragraaf	7
3.1	Inleiding.....	7
3.2	Autonome lastenontwikkeling	7
3.3	Onontkoombaarheden.....	8
3.4	Keuzes	9
3.5	Besparingen en opgaven organisatie	10
3.6	Investerings	11
3.7	Duurzaam financieel beleid	12
4	Risicoparagraaf	13
4.1	Inleiding.....	13
4.2	Energietransitie	13
4.3	Toekomstbestendige wachtdiensten	13
4.4	Doelmatig beheer en onderhoud van regionale keringen	14
4.5	Regelgeving stikstof	14
4.6	Meet- en monitoringsgegevens	14
	Bijlage I – Algemene trends en ontwikkelingen	15
	Bijlage II - Mutatieoverzicht	18

1 Inleiding

1.1 Opzet

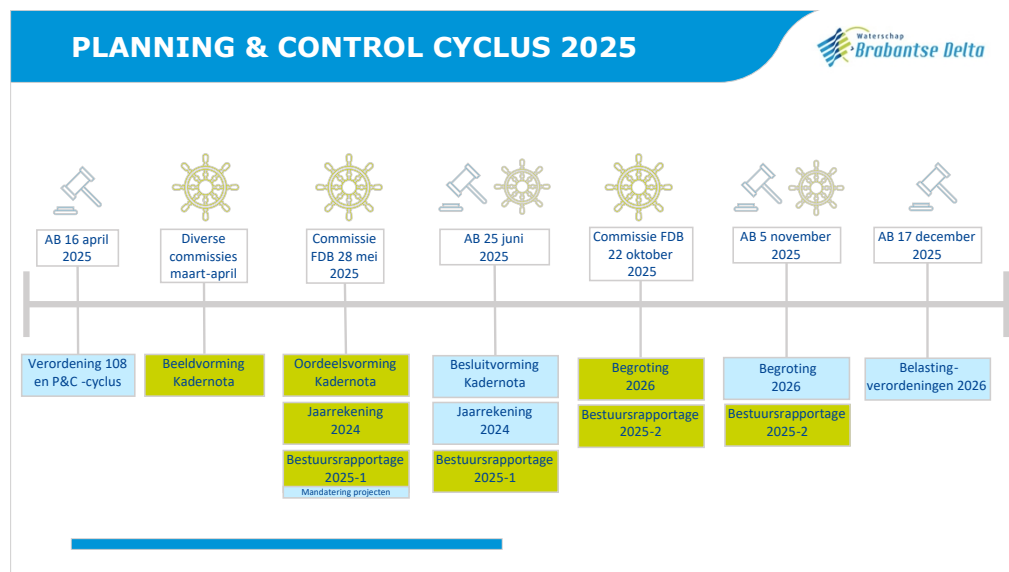
Voor u ligt de Kadernota 2026-2030 van Waterschap Brabantse Delta. Met deze Kadernota worden de inhoudelijke en financiële kaders voor de begroting 2026 en de meerjarenraming 2026-2030 gepresenteerd. In lijn met de afspraken die vorig jaar met het algemeen bestuur zijn gemaakt over de opzet en inhoud van de Kadernota, is het document compact en toegespitst op de belangrijkste – en voor de uitgezette koers relevante – inhoudelijke ontwikkelingen (ten opzichte van de vorige Kadernota). Daarnaast worden de meest belangrijke financiële mutaties voor het waterschap ten opzichte van de vastgestelde begroting 2025 en meerjarenraming toegelicht. Een volledig overzicht van de programma's en financiën wordt opgenomen in de begroting 2026 en de meerjarenraming, die dit najaar in het algemeen bestuur worden behandeld.

Nieuw in het proces is dat de commissies actief zijn betrokken bij het vormgeven van de inhoud van deze nota. Leden van het algemeen bestuur hebben tijdens commissievergaderingen aan de voorkant – proactief – onderwerpen kunnen aandragen en vragen kunnen stellen over de vormgeving van deze Kadernota. Op die manier is inhoudelijke betrokkenheid van het algemeen bestuur, conform de gedane toezegging daarover, aan de voorkant van het begrotingsproces geborgd.

1.2 P&C-cyclus

De Kadernota is onderdeel van de planning en control (P&C) cyclus van het waterschap en wordt jaarlijks door het dagelijks bestuur aangeboden aan het algemeen bestuur conform de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie Waterschap Brabantse Delta¹. De Kadernota rapporteert significante wijzigingen in koers, ambitie en/of budget ten opzichte van de in december 2024 vastgestelde begroting 2025 en meerjarenraming. De in deze nota gepresenteerde (beleidsmatige) keuzes en financiële mutaties geven richting voor het opstellen van de begroting 2026 en de meerjarenraming.

De P&C-cyclus 2025 van Waterschap Brabantse Delta ziet er als volgt uit:

¹ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR738420/1>

De belangrijke documenten in de P&C-cyclus van het waterschap zijn:

Document	Doel
Kadernota	➤ Beschrijft op hoofdlijnen het beleid en de financiële kaders voor de komende jaren. ➤ Daarmee vormt het de basis voor meerjarenraming. ➤ Wordt vastgesteld door algemeen bestuur.
Begroting incl. meerjarenraming	➤ Op basis van de in de Kadernota afgesproken doelen worden in de begroting per programma de doelen, geplande activiteiten en financiën voor het komende jaar concreet gemaakt, inclusief wat dit betekent voor de belastingtarieven. ➤ Wordt vastgesteld door algemeen bestuur.
Burap (2x per jaar)	➤ Monitorings- en bijsturingsinstrument voor het uitvoeringsjaar. ➤ Informeert het bestuur op beknopte en overzichtelijke wijze over de inhoudelijke en financiële voortgang van programma's en projecten in het lopende jaar. ➤ Wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur en ter informatie aangeboden aan algemeen bestuur.
Jaarstukken	➤ Jaarverantwoording over het gevoerde (financiële) beleid en beheer. ➤ Laat zien in hoeverre voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd en of de financiële middelen rechtmatig en doelmatig zijn besteed ➤ Wordt vastgesteld door het algemeen bestuur.

1.3 Leeswijzer

De Kadernota gaat achtereenvolgens in op de -voor het waterschap- belangrijke ontwikkelingen, de belangrijkste financiële mutaties en geïdentificeerde risico's. In bijlage 1 is een uitgebreider en algemener overzicht van (maatschappelijke) ontwikkelingen opgenomen die relevant zijn voor het waterschap. Bijlage 2 bevat het overzicht van de financiële verwerking van de in deze nota opgenomen voorstellen.

2 Ontwikkelingen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden (majeure) ontwikkelingen beschreven met impact op de werkzaamheden en doelen van het waterschap. Eventuele budgettaire gevolgen van deze ontwikkelingen zijn verwerkt in de financiële paragraaf (hoofdstuk 3). In bijlage 1 zijn algemene trends en ontwikkelingen opgenomen volgens de DESTEP-methode².

In de Kadernota van vorig jaar zijn ontwikkelingen op het gebied van energiebeheer en -kosten, digitale transformatie, arbeidsmarkt en het nieuwe belastingstelsel inclusief kostentoedeling opgenomen. Deze ontwikkelingen zijn nog altijd van invloed op de uitgezette koers en ambitie, en vervolgens de lasten die het waterschap doorberekent aan de belastingbetalers. Daarom komen zij hieronder en op andere plekken in deze Kadernota terug, zoals in de financiële paragraaf en in bijlage 1. Nieuw toegevoegd is het onderwerp weerbaarheid en crisisbeheersing. Recente gebeurtenissen, zoals de situatie in Spanje met vervuild drinkwater, de grote stroomstoring in Portugal en Spanje en de toename van hacking en sabotage, onderstrepen de urgentie van dit onderwerp.

2.2 Beheersbaarheid uitgaven in relatie tot koers en ambitie

De uitgaven van het waterschap zijn de afgelopen jaren gestegen. Dit heeft geresulteerd in hogere waterschapsbelasting voor de belastingbetalers. De stijgende uitgaven worden veroorzaakt door onder meer prijsstijgingen, groeiende uitdagingen en taken voor het waterschap (bijvoorbeeld weersextremen en afname biodiversiteit) en ambities zoals vastgelegd in (bestuurlijke) strategische documenten van het waterschap.

Ook de komende jaren staat het waterschap voor grote uitdagingen en moet rekening worden gehouden met verder stijgende prijzen. Zo blijft naar verwachting de energieprijis stijgen, vooral als gevolg van netcongestie. Daarnaast moet het waterschap rekening houden met de doorberekening van hogere prijzen van diensten en goederen door contractanten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de hogere prijs die wordt gerekend voor maaiwerkzaamheden. Dan zijn er de uitdagingen als gevolg van klimaatverandering, waarvoor reeds uitgaven zijn voorzien in de meerjarenraming 2025. Concreet wordt de komende jaren bijvoorbeeld intensief gewerkt aan het bestrijden van droogte en het tegengaan van vernatting.

Het is de verantwoordelijkheid van het waterschap om voortdurend te blijven kijken naar de doelmatigheid van bestedingen en de beheersing van de groei. Dit met het oog op de lasten voor de belastingbetalers, maar ook in relatie tot het absorptievermogen van de eigen organisatie. De arbeidsmarkt voor technisch en/of specialistisch personeel is uitdagend en het waterschap concurreert met andere organisaties (waaronder andere waterschappen) als het gaat om het in uitvoering brengen van (bouw)projecten in samenwerking met marktpartijen. Ambities van het waterschap zullen dan ook aan deze omstandigheden moeten worden aangepast.

Gelet op bovenstaande is in deze Kadernota gekozen om in 2026 en 2027 maximaal in te zetten op de realisatie van de (reeds) ambitieuze doelen en ambities die in de begroting 2025 (financieel) zijn

² De DESTEP-methode is een analysemodel dat wordt gebruikt om de externe omgeving van een organisatie te onderzoeken. DESTEP staat voor Demografisch, Economisch, Sociaal-cultureel, Technologisch, Ecologisch en Politiek.

verwerkt. Wel is geconcludeerd dat op een aantal punten aanpassing nodig is. Daarvoor is zoveel mogelijk binnen de financiële kaders van de vastgestelde begroting 2025 ruimte gezocht.³

Zo is bijvoorbeeld ruimte gecreëerd voor een intensivering op de waterkwaliteit middels de KRW-impuls. Dit is nodig om de doelen ten aanzien van waterkwaliteit zo veel mogelijk op tijd te kunnen halen. Ook is met deze Kadernota voorzien in extra inzet om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving en normen, bijvoorbeeld op het gebied van werken met explosieve stoffen. Dit is belangrijk met het oog op goed werkgeverschap maar ook noodzakelijk om boetes en/of sancties te voorkomen.

Tot slot is extra inzet nodig voor het wegnemen van kwetsbaarheden in de dagelijkse operatie. Zoals bekend, staat het waterschap voor een transitieopgave. Om ook in de toekomst een goed werkende waterketen te kunnen waarborgen is in de vorige meerjarenraming reeds voorzien in forse investeringen in moderne waterzuiveringstechnologieën en duurzaamheidsmaatregelen.

Tegelijkertijd is het echter cruciaal dat de dagelijkse operatie in stand worden gehouden en moet er veilig kunnen worden gewerkt met de huidige (verouderde) infrastructuur. Daarom wordt met deze Kadernota een aanpassing gedaan die ervoor zorgt dat medewerkers van het waterschap ook nu en niet alleen in de toekomst hun werk veilig en verantwoord (volgens wet- en regelgeving) kunnen uitvoeren.

2.3 Weerbaarheid en crisisbeheersing

Weerbaarheid en crisisbeheersing worden steeds belangrijker voor waterschappen. De wereld verandert snel en dat brengt nieuwe en complexe situaties met zich mee die tot crises en calamiteiten kunnen leiden. Voorbeelden zijn extremere weersomstandigheden (zowel nat als droog), cyberaanvallen, langdurige stroomuitval en geopolitieke dreigingen. Op landelijk niveau (in de commissie crisisbeheersing en integriteit) wordt met alle waterschappen het gesprek gevoerd over wat waterschappen nodig hebben om te werken aan de eigen weerbaarheid en een weerbare samenleving. Tegelijkertijd werkt Waterschap Brabantse Delta voor de eigen organisatie, en in nauwe samenwerking met partners die een rol hebben in de crisisbeheersing, een visie uit op basis van het model 'strategisch crisismanagement'. Dit is nodig om het handelingsperspectief van het waterschap te verbreden. Op dit moment ligt de nadruk bij de werkzaamheden van het waterschap namelijk vooral op het voorkomen en bestrijden van crises en minder op het effectief kunnen coördineren ervan. Dat moet anders, want als een crisis zich voordoet wil het waterschap daarop zo goed mogelijk zijn voorbereid en flexibel, veerkrachtig en effectief kunnen reageren. Omdat de visie op de veranderde aanpak nog wordt vormgegeven zijn in deze Kadernota geen financiële mutaties ten aanzien van dit onderwerp opgenomen.

Wel is in de meerjarenraming 2025 de inrichting van een calamiteitenruimte op Bouvigne opgenomen, als onderdeel van het nieuwe huisvestingsconcept dat in 2026 gerealiseerd wordt. Daarnaast wordt het continuïteitsplan van het waterschap geactualiseerd op basis van actuele dreigingen. Ook wordt onderzocht hoe de veiligheid van assets in relatie tot nieuwe wet- en regelgeving (BIO⁴ en CSIR⁵) toekomstbestendig kan worden vormgegeven. Eventuele investeringen die daaruit volgen zijn nog niet opgenomen in deze Kadernota.

³ Een uitgebreide toelichting van de financiële mutaties is opgenomen in hoofdstuk 3.

⁴ De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen).

⁵ De CyberSecurity Implementatierichtlijn (CSIR) 3.0 is een vernieuwde cybersecurity richtlijn en is speciaal ontwikkeld om objecten (waterzuiveringsinstallaties, gemalen, bruggen, keringen, sluizen, etc.) te beveiligen.

3 Financiële paragraaf

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste financiële gevolgen van ontwikkelingen en keuzes gepresenteerd, inclusief de ontwikkeling van het investeringsvolume. Een overzicht van de belangrijkste financiële mutaties is opgenomen in bijlage 2. Tevens wordt in bijlage 2 inzicht geboden in de lastenontwikkeling op het niveau van de wettelijke taken van het waterschap, na verwerking van de financiële gevolgen die in dit hoofdstuk worden genoemd.

Met de presentatie van de belangrijkste financiële mutaties en het inzicht in de lastenontwikkeling wordt met deze Kadernota de basis gelegd – zowel inhoudelijk als financieel – voor de begroting 2026 en bijbehorende meerjarenraming. Parallel aan de totstandkoming van deze Kadernota vindt het proces van invoering van het nieuwe belastingstelsel plaats. Zodoende kan in de begroting 2026 een volledig overzicht van mutaties inclusief het effect op tarieven worden opgenomen.

3.2 Autonome lastenontwikkeling

Onder autonome lastenontwikkeling wordt in deze Kadernota de ontwikkeling van rente en de inflatie verstaan. De loonkostenontwikkeling is mede het gevolg van afspraken tussen werkgever en werknemersorganisaties en wordt toegelicht in 3.3 (Onontkoombaarheden). Ten aanzien van de ontwikkeling van rente en inflatie dient vooraf te worden opgemerkt dat de huidige geopolitieke situatie aanzienlijke onzekerheid met zich meebrengt. Zo zijn bijvoorbeeld de effecten van importheffingen en oorlogsdreiging moeilijk in te schatten, zelfs op de korte termijn. De hieronder opgenomen verwachtingen ten aanzien van de rente- en prijsontwikkeling zijn op basis van de meest recente inzichten. Als op basis van nieuwe inzichten significante wijzigingen zich voordoen, worden deze verwerkt in de begroting 2026 en bijbehorende meerjarenraming.

- **Inflatie**

Voor deze Kadernota wordt de inflatie voor 2026 geschat op 2,5%, en vanaf 2027 op 2%. Omdat deze schatting ongewijzigd is ten opzichte van de Kadernota van vorig jaar, zijn hiervoor in deze Kadernota geen extra uitgaven opgenomen.

De verwachte inflatie is gebaseerd op de consumentenprijsindex, die de prijsontwikkeling van goederen en diensten weergeeft die door consumenten worden aangeschaft. Het waterschap baseert haar cijfers zoveel mogelijk op bestaande afspraken, zoals contracten met derden en begroting van verbonden partijen. Ook wordt rekening gehouden met specifieke marktontwikkelingen (GWW-index) en andere relevante prijsontwikkelingen (energie). Daarnaast worden meer algemene inflatieverwachtingen gebruikt, zoals die van het Centraal Planbureau, en wordt gekeken naar het beleid van de ECB.

- **Rente**

Voor de gehele planperiode wordt de rente ingeschat op 3%. Dit is ongewijzigd ten opzichte van de Kadernota van vorig jaar en daarom zijn in deze Kadernota geen extra uitgaven voor rente opgenomen.

Voor de inschatting van bovengenoemde toekomstige rentestanden gebruikt het waterschap renteverwachtingen van de Nederlandse Waterschapsbank, Thésor en andere financiële instellingen. De rentestanden zijn sterk afhankelijk van de economische omstandigheden en het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Na de coronaperiode hebben de ECB en de overheden hun beleid aangepast om de economie te stimuleren. In 2023 heeft de ECB haar rentes in een aantal stappen

verhoogd. Sinds juni 2024 heeft de ECB de rente verlaagd omdat de inflatie in de eurozone is gedaald en hiermee haar doel van 2% inflatie op de middellange termijn dichterbij komt.

3.3 Onontkoombaarheden

Onder onontkoombaarheden worden uitgaven verstaan die noodzakelijk of onvermijdbaar zijn. Die kunnen bijvoorbeeld worden veroorzaakt door afspraken tussen de werkgever en vakbonden over lonen, prijsstijgingen die worden doorgevoerd door partijen waarmee het waterschap contracten heeft, veranderingen in bijdragen aan samenwerkpartners of benodigde extra inzet als gevolg van (nieuwe/gewijzigde) wet- en regelgeving. In de tabel hieronder is een overzicht opgenomen van onontkoombaarheden die in deze Kadernota zijn verwerkt en waarvan enkele onderwerpen al in 2025 een financieel effect hebben. Daarna worden de in de tabel opgenomen regels toegelicht.

Onontkoombaarheden	2026	2027	2028	2029
Loonkostenontwikkeling	940	1.660	2.030	2.400
Energie	350	1.000	1.600	1.600
Maaibestek	660	660	660	660
Uitvoeringskosten WOZ	480	480	480	480
Bijdrage AQUON	350	425	500	425
Deelnemersbijdrage BWB	-400	-400	-400	-400
Extra FTE VTH voor nieuw belastingstel	95	95	95	95
Totaal onontkoombaarheden	+2.475	+3.920	+4.695	+5.260

Tabel 1: Onontkoombaarheden met financiële gevolgen, bedragen x € 1.000,-

• Loonkostenontwikkeling

Dit betreft de financiële verwerking van de nieuwe cao zoals afgesproken tussen de Vereniging werken voor waterschappen (Vww) en de vakbonden FNV en CNV Overheid. De nieuwe cao gaat in op 1 januari 2025 met een looptijd van twee jaar. In het akkoord wordt uitgegaan van het volgende:

- Het akkoord heeft een looptijd van twee jaar (van 1-1-2025 t/m 31-12-2026)
- Vanaf 1-1-2025 krijgen werknemers elke maand € 50 bruto meer salaris
- Daarnaast stijgen de salarissen met 3,3% per 1-1-2025 en met 1,0% per 1-1-2026
- Vanaf 1-3-2026 worden de salarissen verder verhoogd met het gemiddelde prijsindexcijfer (CPI) van het jaar 2025, zoals vastgesteld door het CBS.

• Energie

Dit betreft de stijging in energiekosten, die voornamelijk wordt veroorzaakt door oplopende netbeheerkosten. De netbeheerkosten zijn als gevolg van netcongestie in 2024 en 2025 met respectievelijk 41% en 24% gestegen. In deze Kadernota is voor 2026 een stijging van 25% verwerkt en voor de jaren daarna een stijging van 10%. Deze percentages kunnen hoger uitvallen (zie risicoparagraaf).

• Maaibestek

De prijzen die volgen uit de aanbesteding voor het maaionderhoud liggen aanzienlijk hoger dan eerder geraamd. Dit wordt veroorzaakt door hogere loon-, brandstof- en energieprijzen, de eisen die worden gesteld aan verduurzaming van materieel en de nieuwe gedragscode (die inzet op meer ecologisch en zorgvuldig onderhoud).

• Uitvoeringskosten WOZ

Waterschappen betalen een bijdrage voor de uitvoering van de Wet WOZ. Deze bijdrage is opwaarts bijgesteld en wordt verwerkt in de begroting 2026. De waterschappen gebruiken de WOZ-waarde

van gebouwde onroerende zaken met name als heffingsmaatstaf van de watersysteem- en wegenheffing gebouwd. De gemeenten stellen de WOZ-waarden vast. Samen met Rijk en gemeenten dragen de waterschappen bij aan de uitvoeringskosten die gemeenten maken voor de uitvoering van de Wet WOZ. De Unie van Waterschappen heeft met succes gelobbyd voor een lagere bijdrage in de jaren 2022 t/m 2025. Er was dus een horizon verbonden aan de lagere bijdrage van de waterschappen. Het is vooralsnog niet gelukt de lagere bijdrage voor 2026 en verder veilig te stellen. Wel is afgesproken dat een onderzoek gaat starten naar een nieuwe kostenverdeelssystematiek betreffende de bijdragen aan de uitvoering van de Wet WOZ.

- **Bijdrage AQUON**

AQUON is specialist op het gebied van water gerelateerd onderzoek. De bijdrage aan AQUON is verdeeld over verschillende posten op de begroting van het waterschap en loopt per saldo op. Deze stijging is vooral het gevolg van autonome kostenstijgingen (salarissen).

- **Deelnemersbijdrage BWB**

De organisatie Belastingssamenwerking West-Brabant verzorgt voor het waterschap het heffen en innen van belastingen. De deelnemersbijdrage voor het uitvoeren van deze taken wordt neerwaarts bijgesteld. Deze wijziging is voornamelijk het gevolg van veranderingen in de kostenverdeling naar de deelnemers. De dienstverlening aan alle gemeentelijke deelnemers is aanzienlijk gestegen, terwijl de dienstverlening aan het waterschap is gedaald.

- **Extra fte VTH voor nieuw belastingstelsel**

Conform afspraak met de Unie van Waterschappen wordt voor een periode van 10 jaar 1 fte toegevoegd aan de formatie van het proces Vergunningen, Toezicht en Handhaving ten behoeve van het uitvoeren van werkzaamheden die voortvloeien uit het nieuwe belastingstelsel. Deze medewerker zal metingen gaan uitvoeren bij bedrijven om de vuillast te bepalen. Daarmee kan gebaseerd op de nieuwe belastingregels een heffing plaatsvinden.

3.4 Keuzes

In hoofdstuk 2 is toegelicht dat er keuzes zijn gemaakt die raken aan de huidige doelen en ambities van het waterschap. Deze keuzes inclusief financiële gevolgen worden hieronder gepresenteerd.

Beleidskeuzes	2026	2027	2028	2029
KRW-impuls	1.560	1.260	0	0
Stimuleringsregelingen	-1.400	-1.800	-1.200	-1.400
Totaal keuzes	160	-540	-1.200	-1.400

Tabel 2: Keuzes met financiële gevolgen, bedragen x € 1.000,-

- **KRW-impuls**

Op 18 maart 2025 hebben de dagelijkse besturen van Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas en de gedeputeerde staten van Noord-Brabant de gezamenlijke Brabantse koers vastgesteld voor het treffen van aanvullende maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) tot eind 2027. Specifiek voor het waterschap is deze koers nader uitgewerkt in een maatregelenpakket KRW-impuls. Met dit pakket, dat aanvullend is op de afgesproken KRW-maatregelen uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027, spant het waterschap zich maximaal in om haar aandeel in de resterende KRW-opgave te leveren. Extra inzet is nodig omdat uit evaluaties zoals de landelijke KRW tussenevaluatie en eigen analyses is gebleken dat het bestaande pakket onvoldoende is om alle KRW-doelen te realiseren. Het pakket bevat ook acties voor het aanspreken van en samenwerken met andere overheden

(Nederland en Vlaanderen), de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant en stimuleringsacties voor maatregelen in het landelijk en stedelijk gebied.

De verwerkte maatregelen in deze Kadernota zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op een adviesrapport dat met input van experts van provincie, waterschappen en omgevingsdiensten tot stand is gekomen. De maatregelen zijn reeds toegelicht aan het algemeen bestuur in de commissie Water en Ruimte & Gezond Water. Besluitvorming door het algemeen bestuur vindt plaats in juni 2025, gelijktijdig met besluitvorming over deze Kadernota.

- **Stimuleringsregelingen**

De uitgaven met betrekking tot de stimuleringsregelingen Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkeling en Klimaatadaptatie worden met deze Kadernota in 2026 en 2027 met 70% naar beneden bijgesteld. Dit omdat meer tijd nodig is om de stimuleringsregelingen zodanig in te regelen dat derden ervan gebruik kunnen maken op een manier die transparant is, bestuurlijk gedragen, en tevens de rechtmatigheid borgt. De bedragen voor 2028 en 2029 zijn met 50% naar beneden bijgesteld. Naar verwachting zal er meer gebruik worden gemaakt van de stimuleringsregelingen. De ervaring met het verlenen van bijdragen aan derden is dat er door derden veel ambitie wordt uitgestraald in het maken van plannen, maar dat de uitvoering minder van de grond komt (veroorzaakt door niet-financiële aspecten).

3.5 Besparingen en opgaven organisatie

In hoofdstuk 2 is toegelicht dat in de totstandkoming van deze Kadernota is gezocht naar een balans tussen ruimte maken voor wat extra nodig is (voor de organisatie nu en de ambities voor de toekomst) en ruimte vinden waar dat kan. Dit laatste met het oog op doelmatige besteding van middelen, maar ook om (verdere) belastingverhoging te voorkomen en uitgaven te beheersen. Hieronder wordt op hoofdlijnen toegelicht op welke punten aanpassingen zijn gedaan om in de jaren 2026 en 2027 in totaal binnen de kaders van de begroting 2025 en bijbehorende meerjarenraming te blijven. Per saldo leidt dit tot onderstaande besparing.

Besparingen en opgaven organisatie	2026	2027	2028	2029
Saldo besparingen en opgaven	-2.635	-3.087	-2.277	-2.540

Tabel 3: Saldo besparingen (-) en opgaven (+) organisatie met financiële gevolgen, bedragen x € 1.000,-

- **Een sterkere basis**

In 2024 is reeds een kwetsbaarheid in de bezetting onderkend bij de operationele processen in de waterketen (Bedienen en Onderhouden), waardoor de bedrijfscontinuïteit in het geding is en risico's worden gelopen die niet langer acceptabel zijn. De afgelopen periode zijn de bezettingsproblemen geanalyseerd en is een voorstel ingediend om de geconstateerde kwetsbaarheden te reduceren. Met deze Kadernota wordt dit voorstel verwerkt. Dit betekent dat de formatie bij de processen Bedienen en Onderhouden met 8 fte wordt versterkt en een aantal elementen in de dagelijkse operatie beter kunnen wordt opgepakt. Ten eerste zijn dat werkzaamheden die het gevolg zijn van grote investeringen in de waterketen. Denk aan activiteiten gerelateerd aan de vervanging van rioolwaterzuiveringsinstallaties en ondersteunende taken op de afvalwaterpersleidingen. Ten tweede wordt het structurele bezettingsprobleem bij de wachtdienstorganisatie geadresseerd. Wachtdiensten moeten 24/7 en 365 dagen per jaar operationeel zijn en de personele bezetting daarop staat al geruime tijd onder druk waardoor er bijvoorbeeld zorgen zijn over het voldoen aan de arbeidstijdenwet. Tevens wordt met het aantrekken van extra medewerkers de mogelijkheid gecreëerd om de nu (te) dun belegde kennis en kunde beter te borgen in de organisatie.

In het kader van personeelsverloop wordt bij het proces Onderhouden voor een periode van 5 jaar ruimte gemaakt voor de inrichting van een flexpool. Dit wederom om kwetsbaarheden in kritieke processen te reduceren. Voor het vullen van de flexpool wordt nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden om medewerkers aan te trekken vanuit de Beroeps Begeleide Leerweg (BBL), waarbij de inzet is om doorstroom vanuit praktijkopleidingen te bevorderen.

- **Trendanalyse uitgaven en opbrengsten**

Zoals eerder genoemd hebben het management team en de programmadirectie van het waterschap bij de totstandkoming van deze Kadernota de uitdaging opgepakt om – ondanks alle prijsstijgingen en ontwikkelingen – zo veel mogelijk binnen de kaders van de begroting 2025 te blijven. Daar waar mogelijk en verantwoord zijn – op basis van een trendanalyse - budgetten naar beneden bijgesteld, taakstellingen opgelegd en activiteiten uitgesteld en, daar waar het kan, meer zelf te doen in plaats van uit te besteden.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt, de beperkte marktcapaciteit om projecten te realiseren en vanwege steeds meer nieuwe en complexe regelgeving, is er een tendens dat niet alle geplande activiteiten tijdig kunnen worden uitgevoerd. Door strakker en realistischer te begroten is het gelukt om voor 2026 binnen de financiële kaders van de begroting 2025 te blijven. Het uitgangspunt hierbij is dat de verlagingen en bijstellingen niet ten koste mogen gaan van de opgaven waar het waterschap voor gesteld staat.

3.6 Investerings

Voor het gelijkmatig programmeren van investeringen wordt jaarlijks een afgesproken netto investeringsvolume per programma gehanteerd. Het gaat hierbij om de investeringsuitgaven na aftrek van bijdragen van derden en subsidies. De vaste investeringsvolumes worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de verwachte prijs- en loonkostenontwikkeling. Op basis van nacalculatie over 2024 is vanwege de loonkosten- en GWW-kostenontwikkeling een correctie toegepast op het investeringsvolume vanaf 2026. Verder zijn de maatregelen vanwege de nieuwe verslaggevingsregels en duurzaam financieel beleid verwerkt zoals beschreven in 3.7 (Duurzaam financieel beleid). Met deze Kadernota wordt voorts een aanvullende investering ingepast in het kader van ARBO-veiligheid binnen het huidige investeringsvolume. In onderstaande tabel worden de vaste netto investeringsvolumes voor de periode 2026-2030 weergegeven:

Programma	2026	2027	2028	2029	2030
Watersystemen	12.500	10.300	10.500	10.600	10.800
Waterveiligheid	5.500	5.600	5.700	5.700	5.800
Vaarwegen	2.300	2.300	1.000	0.900	1.000
Waterketen	43.600	44.600	45.500	46.100	47.100
Bedrijfsvoering	2.000	2.100	2.100	2.200	2.200
Totaal	65.900	64.900	64.800	65.500	66.900

Tabel 4: netto investeringsvolumes per programma, bedragen x € 1.000,-

Bovenop de bedragen van de vaste investeringsvolumes komen nog de tijdelijk extra benodigde investeringen. Dit betreft de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en inhaalslag baggeren Vaarwegen. De inhaalslag eindigt in 2026 en heeft nog eenmalig € 400.000 netto uitgaven. De bijdrage aan het HWBP schommelt in de jaren 2026-2029 tussen de € 7 miljoen en € 10 miljoen per jaar. In december 2024 hebben de waterschappen onder een aantal voorwaarden ingestemd met het in totaal € 1,25 miljard extra inleggen in het Deltafonds voor de jaren 2030 t/m 2036. De bijdrage voor 2030 zal hierdoor naar verwachting € 18 miljoen gaan bedragen en in de jaren daarna nog verder oplopen.

3.7 Duurzaam financieel beleid

Vanaf 2025 gelden er nieuwe verslaggevingsregels voor waterschappen. Eén van de onderwerpen is de beperkte activeerbaarheid van investeringen. Dit betekent dat een aantal investeringen niet meer geactiveerd en afgeschreven mogen worden, maar rechtstreeks in de exploitatiebegroting moeten worden verwerkt. Dit geldt voor baggerwerkzaamheden en de kosten van algemeen onderzoek en overige immateriële activa. In de Kadernota 2025-2029 is een extra maatregel opgenomen, die niet voortkomt uit de nieuwe verslagleggingsregels, maar uit de ambitie om een flinke impuls te geven aan een verdere verlaging van de schuld en rentekosten. Vanaf 2026 worden de uren van ondersteunende processen niet meer geactiveerd en afgeschreven. Dit past in de trend dat waterschappen steeds minder ondersteunende kosten activeren. Tevens levert het een kostenbesparing op doordat het nieuwe financieel systeem geen urendashboard meer hoeft te faciliteren. Capaciteitsplanning blijft hierbij onverminderd belangrijk en het blijft mogelijk om ook in het nieuwe systeem projecturen (waaronder subsidiabele uren) te registreren.

Om de waterschappen voldoende tijd te geven om de financiële impact van de regels te verwerken is een overgangstermijn van vijf jaar afgesproken voor invoering. Hiervan wordt als volgt gebruik gemaakt:

- 2026: stoppen met activeren projecturen ondersteunende processen: € 2,2 miljoen per jaar
- 2027: baggerwerkzaamheden Watersystemen naar exploitatie: € 2,5 miljoen per jaar.
- 2028: baggerwerkzaamheden Vaarwegen naar exploitatie: € 1,4 miljoen per jaar.
- 2029: kosten van algemeen onderzoek en overige immateriële activa naar exploitatie: € 0,9 miljoen per jaar.

De maatregelen zorgen voor een verlaging van de schuld(quote) en leiden tot een structurele besparing op de rentekosten. In onderstaande tabel wordt weergegeven wat de bedragen zijn die worden overgeheveld van de investeringsvolumes naar de exploitatie, deze bedragen zijn reeds verwerkt in de onder 3.6 getoonde investeringsvolumes:

Programma	2026	2027	2028	2029	2030
Watersystemen	710	2.500		200	
Waterveiligheid	210			50	
Vaarwegen	70		1.400	150	
Waterketen	1.220			500	
Bedrijfsvoering					
Totaal	2.200	2.500	1.400	900	

Tabel 5: overheveling bedragen van investeringsvolumes naar exploitatie, bedragen x € 1.000,-.

De financiële consequenties van de maatregelen worden deels opgevangen door inzet van de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid, maar dit is niet voldoende. Het is onvermijdelijk dat in de jaren 2027 en 2028 de belastingtarieven, met name de watersysteemheffing, iets moeten worden verhoogd. Daarna zullen de belastingtarieven jaarlijks wat afnemen tot een structureel lager niveau (andere zaken buiten beschouwing latend). Dit is reeds verwerkt in de begroting 2025 en de bijbehorende meerjarenraming.

4 Risicoparagraaf

4.1 Inleiding

Het waterschap rapporteert sinds 2024 in de periodieke bestuursrapportages over de top-10 risico's met gevolgen voor de bedrijfswaarden. Voorts wordt in het jaarverslag gerapporteerd over risico's met financiële gevolgen. Bij de totstandkoming van de Kadernota is (deels aanvullend op de risico's in het jaarverslag en de bestuursrapportages) een aantal risico's naar voren gekomen die hieronder worden toegelicht. Voor deze risico's moet worden gezien in hoeverre zij worden opgenomen in de top-10 risico's of risico's met financiële gevolgen, en zo een plek krijgen in het proces van risicomanagement bij het waterschap.

Voor onderstaande onderwerpen geldt dat zij op het moment van vaststellen van de Kadernota nog niet (financieel) konden worden gemaakt. Hieraan liggen verschillende oorzaken ten grondslag. Zo was het op punten bijvoorbeeld nog niet mogelijk de impact van nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving in te schatten, of moesten koers- en strategie bepalende gesprekken met het (dagelijks en algemeen) bestuur nog worden gevoerd en/of staat besluitvorming pas later dit jaar gepland.

4.2 Energietransitie

In november 2024 is het algemeen bestuur met een mededeling geïnformeerd over energie als strategische asset. In die mededeling wordt toegelicht dat het waterschap de energievoorziening strategischer wil inrichten, gericht op beschikbaarheid, betaalbaarheid en betrouwbaarheid (E3B). Grote oplossingen en een andere aanpak zijn nodig vanwege het veranderende energielandschap en (geopolitieke) ontwikkelingen die ervoor zorgen dat het waterschap (bijvoorbeeld in natte periodes) meer energie verbruikt en de prijzen (bijvoorbeeld voor netbeheer) stijgen. Naar verwachting zijn met de energietransitie hoge investeringskosten gemoeid. Zoals aangekondigd in de mededeling gebruikt het waterschap het jaar 2025 als een voorbereidingsjaar waarin verschillende producten worden gerealiseerd (visie, plan van aanpak, marktconsultaties en aanbestedingen). Wanneer er meer duidelijkheid is over de benodigde investeringen, kosten en opbrengsten zullen deze na besluitvorming opgenomen worden in de eerstvolgende Kadernota en begroting.

4.3 Toekomstbestendige wachtdiensten

Wachtdiensten bij het waterschap zijn verantwoordelijk voor het monitoren en beheren van water gerelateerde noodsituaties buiten reguliere werktijden. Dit gaat bijvoorbeeld om het reageren op overstromingen en het beschermen van de regio tegen wateroverlast, waterverontreiniging, technische storingen in waterzuiveringsinstallaties, en andere urgente situaties die onmiddellijk aandacht vereisen. Wachtdiensten hebben een cruciale rol in noodsituaties doordat zij snel kunnen reageren. Om deze rol goed en volgens de regels in te kunnen vullen is een structuur nodig die continuïteit, naleving van de arbeidstijdenwet en duurzame inzetbaarheid van medewerkers waarborgt.

Begin 2025 heeft het waterschap een extern bureau de opdracht gegeven om de wachtdienst te evalueren, en te beoordelen of deze toekomstbestendig is ingericht. Afhankelijk van de uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek zullen aanpassingen gedaan worden aan de wachtdienstorganisatie. Eventuele financiële gevolgen zullen in kaart moeten worden gebracht en op een later moment moeten worden ingepast in de meerjarenraming.

4.4 Doelmatig beheer en onderhoud van regionale keringen

Het waterschap is verantwoordelijk voor regionale keringen. Deze keringen spelen een belangrijke rol om Midden- en West-Brabant te beschermen tegen het water. Met het oog op de toekomst is een mogelijke kwetsbaarheid in de bescherming tegen het water, dat keringen niet altijd eigendom zijn van het waterschap. Daarom is in het coalitieakkoord afgesproken dat – als kansen zich voordoen – het waterschap regionale keringen verwerft om haar taken beter te kunnen uitvoeren. Ook is aangekondigd dat de strategie ten aanzien van grond en eigendommen van keringen zal worden herzien. Op dit moment werkt het waterschap aan een *business case* over regionale keringen. Daarin worden kosten en baten van het verkrijgen van eigendom van regionale keringen uitgewerkt. Afhankelijk van de uitkomst en na bestuurlijk overleg volgt besluitvorming en zullen financiële gevolgen moeten worden verwerkt in de meerjarenbegroting.

4.5 Regelgeving stikstof

De regelgeving rondom stikstof in Nederland wordt steeds complexer, en is bovendien aan veel discussie en verandering onderhevig. Duidelijk is echter de noodzaak om (kwetsbare) natuur te beschermen tegen de schadelijke effecten van stikstofdepositie. Wet- en regelgeving stellen daarom strengere eisen aan bouwprojecten en voor het waterschap betekent dit dat veel projecten onderworpen zijn aan uitgebreide ecologische toetsen en vergunningen. Sinds maart 2023 is bovendien een stikstofslot van kracht in Brabant, wat inhoudt dat er voorlopig geen nieuwe stikstofvergunningen worden afgegeven. In december 2024 en januari 2025 heeft de rechter uitspraken gedaan die de regels wederom hebben gewijzigd. Als gevolg van de vergunningenstop en aangescherpte regels ten aanzien van intern salderen, kan het voorkomen dat een project niet kan worden uitgevoerd en daarvoor geraamd geld niet kan worden uitgegeven. Ook kan het zijn dat als gevolg van de regels projecten duurder uitvallen, bijvoorbeeld omdat duurdere oplossingen moeten worden toegepast of werkzaamheden meer moeten worden gespreid. Ook is deskundigheid (personeel) nodig om goed te kunnen werken met alle gewijzigde regels en om innovatieve oplossingen aan te dragen. Tot nu toe wordt dit binnen de huidige financiële kaders ingepast, maar het is niet uit te sluiten dat in de toekomst dit tot extra uitgaven zal leiden, die vervolgens een plek moeten krijgen in de meerjarenraming.

4.6 Meet- en monitoringsgegevens

De behoefte aan meet- en monitoringsgegevens groeit. Vanuit diverse programma's en belanghebbenden wordt gevraagd om gegevens en zijn daarover afspraken gemaakt met samenwerkingspartners. Voorbeelden zijn de monitoring van lachgas emissies vanuit zuiveringen, grondwatermonitoring in Natura 2000 gebieden en aanvullende monitoring op KRW-doelstellingen. Tot op heden kunnen de gevraagde meet- en monitorwerkzaamheden worden gedekt uit bestaande middelen in de meerjarenbegroting. Echter zijn er nieuwe voornemens die nog niet zijn uitgewerkt in een concreet meetprogramma. Hoewel altijd wordt geprobeerd verzoeken zo goed mogelijk in te passen binnen de huidige financiële kaders, kan niet worden uitgesloten dat op termijn extra inspanning plus bijbehorende financiële dekking nodig is.

Bijlage I – Algemene trends en ontwikkelingen

Waterschap Brabantse Delta voert periodiek een DESTEP-analyse uit om inzicht te krijgen en houden in externe factoren die van invloed kunnen zijn op de organisatie en de te maken strategische keuzes. Onderstaand is een samenvatting van de uitkomsten van de meest recente DESTEP-analyse, specifiek uitgevoerd voor Waterschap Brabantse Delta.

- **Demografische ontwikkelingen**

De **krachte op de arbeidsmarkt houdt aan** als gevolg van een dalende beroepsbevolking en een toenemende vraag naar **technisch, gespecialiseerd en hoogopgeleid personeel**. Dit maakt het lastiger om gekwalificeerde nieuwe medewerkers aan te trekken, vooral in technische en water gerelateerde sectoren.

Demografische verschuivingen en verstedelijking, bijvoorbeeld door regionale bevolkingsgroei en migratie, kunnen van invloed zijn op de beschikbaarheid van talent voor het waterschap in de regio. Ook zijn verschillen in groei van de bevolking van invloed op de vraag naar waterbeheer. Zo groeien steden sneller dan plattelandsgebieden, met een grotere vraag naar waterbeheersing en stedelijke waterprojecten tot gevolg.

De Nederlandse bevolking **vergrijs**t en door **pensionering van gespecialiseerde medewerkers** gaat de komende jaren veel ervaring verloren. Dit vraagt om een effectieve opvolgingsplanning en kennisoverdracht.

De aandacht voor **diversiteit en inclusie** op de werkvloer groeit. Waterschappen moeten zorgen voor een divers personeelsbestand (d.w.z. een afspiegeling van de maatschappij). Ook relevant is de beweging om **mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt** banen aan te bieden bij overheidsorganisaties.

- **Economische ontwikkelingen**

Een groeiende vraag in combinatie met schaarste en onzekerheid over (voldoende) **beschikbaarheid van grondstoffen** leidt tot onvoorspelbare prijsontwikkeling. Het niet (op tijd) beschikbaar krijgen van grondstoffen kan leiden tot vertraging van projecten.

Machtsverschuivingen in de markt zorgen voor toenemende machtsongelijkheid in de voedselproductieketen. Dit kan resulteren in meer intensieve landbouw met negatieve invloed op de waterkwaliteit. Waterschappen werken samen met veel verschillende partijen om duurzame landbouw te bevorderen en de uitstoot van schadelijke stoffen naar oppervlakte- en grondwater te verminderen.

Waterschappen kunnen te maken krijgen met veranderingen in **verantwoordelijkheidsverdeling tussen de rijksoverheid en andere overheden**. Dit kan leiden tot wisselende of onvoorspelbare budgetten en/of subsidieverlening vanuit de rijksoverheid, in relatie tot de taken die moeten worden uitgevoerd. Wisselende taakopdrachten kunnen de planning en uitvoering van werkzaamheden complexer maken en kan betekenen dat de koers en de strategie moeten worden aangepast. Het kan ook tot gevolg hebben dat financieel (scherpe) keuzes moeten worden gemaakt.

- **Sociaal-culturele ontwikkelingen**

Door **vergrijzing** verandert de leeftijdsopbouw van de Nederlandse bevolking. Het aandeel van oudere leeftijdsgroepen neemt toe, waardoor de gemiddelde leeftijd van de bevolking stijgt. In 2024

was de grijze druk 35 procent: voor elke 65-plusser zijn er 3 mensen in de werkzame leeftijd (20 tot 65 jaar). Naar verwachting zal dit in de komende jaren toenemen tot bijna 50 procent. (Bron: CBS)

Ruim een half miljoen mensen in Nederland leeft in **armoede** en nog eens meer dan een miljoen mensen leven op de rand daarvan. Mensen met een laag inkomen of betalingsproblemen kunnen moeite hebben of krijgen met het betalen van de waterschapsbelasting, zeker als de lasten stijgen. Zij zijn bovendien relatief een groter deel van hun inkomen kwijt aan waterschappen in vergelijking met welvarende huishoudens. (Bron: CBS)

De **legitimiteit van overheidsbeleid** komt tot uiting in de bereidheid van burgers om overheidsgezag en beleidsinterventies te accepteren. Dit is cruciaal voor het realiseren van collectieve doelen – ook die van het waterschap – en het oplossen van problemen. Ook waterschappen staan voor de uitdaging om hun legitimiteit te waarborgen in de veranderende samenleving. Het vereist voortdurende inspanning om het bewustzijn bij burgers te vergroten. (Bron: NIPV)

Het **milieu- en duurzaamheidsbewustzijn** neemt toe. Steeds meer mensen zijn zich bewust van de noodzaak om milieuvriendelijke keuzes te maken en duurzame praktijken te ondersteunen. Waterschappen spelen een belangrijke rol in het aanpakken van klimaatverandering en het bevorderen van duurzaamheid en hebben eigen ambities en doelstellingen op dat vlak.

De **samenleving verhard** en problemen tussen burgers, bedrijven en overheden worden vaker **juridisch** beslecht. We leven steeds meer in een aanklaagcultuur waar recht wordt gehaald via de juridische instanties. Standpunten verharden en de consensuspolitiek staat onder druk. Ook het waterschap heeft hiermee te maken. Dit kan de samenwerking en bestuurlijke besluitvorming bemoeilijken. Ook kunnen conflicten ontstaan over vergunningverlening of verontreiniging en kan het waterschap aansprakelijk worden gesteld.

- **Technologische ontwikkelingen**

Kunstmatige Intelligentie (zoals Copilot en ChatGPT) transformeert diverse sectoren door taken te automatiseren en efficiënter te maken. Technologische ontwikkelingen zullen bepaalde werkzaamheden overbodig maken, terwijl er ook nieuwe functies zullen ontstaan. Dit vereist een verschuiving in de vaardigheden die van het personeel worden verwacht. AI heeft echter ook aandacht nodig op het gebied van ethiek en veiligheid.

De opkomst van AI heeft ook geleid tot nieuwe vormen van **desinformatie**, zoals deepfake content. Desinformatie ondermijnt het vertrouwen van burgers in media maar ook in overheidsorganisaties zoals het waterschap. Daarnaast kan desinformatie besluitvorming (negatief) beïnvloeden. Desinformatie vraagt om effectieve tegenmaatregelen zoals educatie en bewustwording maar ook investeringen in cyber security.

Met de toenemende digitalisering neemt de kwetsbaarheid voor cyberaanvallen en datalekken toe. **Informatieveiligheid** is essentieel om gevoelige gegevens te beschermen en vertrouwen in technologie te behouden.

Organisaties maken steeds meer gebruik van **data-gedreven werken** om beslissingen te onderbouwen en processen te optimaliseren. Dit leidt tot betere inzichten en efficiëntie, maar vereist ook zorgvuldige omgang met data.

De hoeveelheid beschikbare informatie neemt exponentieel toe. Dit biedt kansen, maar kan ook leiden tot **informatie overload**, waarbij het moeilijk wordt om relevante en betrouwbare informatie te filteren.

Er is een duidelijke verschuiving richting **groene energiebronnen** zoals zonne-energie en waterstof. Deze transitie is cruciaal voor het verminderen van de CO₂-uitstoot en het tegengaan van klimaatverandering.

- **Ecologische ontwikkelingen**

Klimaatverandering zorgt voor toenemende temperaturen, frequenter voorkomende extreme weersomstandigheden zoals hittegolven, zeespiegelstijging, overstromingen en droogte. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de werkzaamheden van het waterschap.

Biodiversiteitsverlies heeft een afname van planten- en diersoorten tot gevolg door habitatvernietiging, vervuiling en invasieve soorten. Dit heeft gevolgen voor de waterkwaliteit, het ecologisch evenwicht, natuurbeheer en de samenwerking van waterschappen met andere grondgebruikers.

Onvoldoende waterkwaliteit als gevolg van vervuiling door landbouw, industrie en huishoudens. Gevolgen zijn dat waterschappen intensievere zuiveringsprocessen toepassen, maatregelen moeten nemen om de ecologische balans te herstellen, vervuild drinkwater bestrijden en streng toezien op de naleving van milieuregels.

De **energiemarkt** is in transitie en de overstap van fossiele naar natuurlijke bronnen is in volle gang. Het energienetwerk is hier nog niet goed genoeg op toegerust, waardoor toegang niet altijd is gegarandeerd en prijzen – ook voor waterschappen – oplopen.

- **Politieke (en juridische) ontwikkelingen**

Wijzigingen in tarieven als gevolg van het nieuwe **belastingbeleid** van waterschappen kunnen tot een hogere belastingdruk leiden bij burgers en/of bedrijven.

Handelsoorlogen of regulering van handel (tarieven) kunnen leiden tot hogere prijzen en uiteindelijk zelfs economische krimp. Minder economische groei kan resulteren in lagere belastinginkomsten. Prijsstijgingen als gevolg van importheffingen en andere handelsbarrières kunnen kosten van materialen en technologieën verhogen. Ook kunnen handelsreguleringen internationale samenwerking beïnvloeden, wat van belang is voor grensoverschrijdend waterbeheer.

Geopolitieke instabiliteit en veranderingen in de wereldorde brengen veel onzekerheden met zich mee, ook voor waterschappen. Zo kunnen er door overheden andere prioriteiten worden gesteld, met daaraan verbonden financiële consequenties. Een voorbeeld is de verhoogde uitgaven aan Defensie, waardoor er minder budget beschikbaar is voor andere overheidsuitgaven zoals waterbeheer. Andere risico's of dreigingen zijn directe schade door oorlog aan waterbeheerinfrastructuur zoals dijken, gemalen en waterzuiveringsinstallaties. Ook beïnvloedt geopolitieke instabiliteit of zelfs oorlog de internationale samenwerking op het gebied van waterbeheer.

Bijlage II - Mutatieoverzicht

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2025 en bijbehorende meerjarenraming. Een toelichting op de diverse onderdelen is te vinden in hoofdstuk 3 van deze Kadernota.

	2026	2027	2028	2029
KRW-impuls	1.560	1.260		
Stimuleringsregelingen	-1.400	-1.800	-1.200	-1.400
Exogene ontwikkelingen	2.475	3.920	4.965	5.260
Besparingen en opgaven organisatie	-2.635	-3.080	-2.265	-2.560
Lastenontwikkeling	0	+300	+1.500	+1.300

Tabel: lastenontwikkeling Kadernota 2026-2030 t.o.v. MJR 2025-2029 naar categorie, bedragen x € 1.000,-

Uitgesplitst naar de wettelijke taken is de verdeling als volgt:

	2026	2027	2028	2029
Zuiveringsbeheer	450	-70	1.080	930
Watersysteembeheer	-400	410	450	400
Vaarwegenbeheer	-50	-40	-30	-30
Lastenontwikkeling	0	+300	+1.500	+1.300

Tabel: lastenontwikkeling Kadernota 2026-2030 t.o.v. MJR 2025-2029 naar wettelijke taak, bedragen x € 1.000,-

Waterschap Brabantse Delta

Postbus 5520, 4801 DZ Breda

Bouvignelaan 5, 4836 AA Breda

T 076 564 10 00

E info@brabantsedelta.nl

I www.brabantsedelta.nl

